

NORGES HØYESTERETT

Den 8. november 2021 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Webster, Ringnes og Bergh i

HR-2021-2159-U, (sak nr. 21-130478STR-HRET), straffesak, anke over beslutning:

A (advokat Ole Petter Drevland)

mot

Påtalemyndigheten (statsadvokat Thorbjørn Klundseter)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

(1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens ankenektelse i sak om seksuelle overgrep mot barn.

(2) Tiltale mot A ble tatt ut 14. mars 2021. Post I og post II i tiltalebeslutningen lyder slik:

«I **Straffeloven (1902) § 195 annet ledd bokstav c**
for å ha hatt seksuell omgang med barn under 10 år og det har skjedd gjentatte overgrep

Grunnlag:

I tiden fra 2004 til 2010 i Thailand og i X i Norge førte han hånden over kjønnsorganet til B, f. 00.00.1999 og presset ved to anledninger sin penis mot hennes rygg. Ved en anledning, angivelig medio 2009, slikket han kjønnsorganet til B og førte en eller flere fingre inn i hennes skjede.

II **Straffeloven (1902) § 195 første ledd annet straffalternativ**
for å ha hatt seksuell omgang med barn under 14 år og den seksuelle omgangen var samleie

Grunnlag:

En gang i tiden mellom mai og juni 2007 i X kommune hadde han vaginalt samleie med sin datter C, f. 00.00.2001.»

(3) B var adoptivdatter av As ektefelle og er senere også adoptert av A. C er As datter.

(4) Ved Romerike og Glåmdal tingretts dom 17. juni 2021 ble A dømt for handlingene i tiltalen post I og II. Når det gjaldt post I, fant tingretten likevel ikke bevist handlinger begått før fornærmede fylte 10 år. Domfellelsen gjaldt etter dette tre tilfeller av seksuell omgang med barn under 14 år etter straffeloven (1902) § 195 første ledd første punktum, begått i Norge, og

ett tilfelle av seksuell omgang til samleie med barn under 14 år, jf. straffeloven (1902) § 195 første ledd annet punktum. A ble også dømt for tiltalen post III, som gjelder ulovlig befatning med ammunisjon etter straffeloven § 190 første ledd, jf. våpenloven § 15 andre ledd. Straffen ble satt til fengsel i tre år og tre måneder. Han ble videre dømt til å betale erstatning og oppreisning til B og C.

- (5) A anket til Eidsivating lagmannsrett. Anken gjaldt bevisvurderingen under skyldspørsmålet for tiltalen post I og post II, samt lovanvendelsen for tiltalen post III.
- (6) Eidsivating lagmannsrett avsa 6. august 2021 beslutning der slutningen lød slik:
 - «1. Anken over lovanvendelsen knyttet til tiltalens post III henvises til ankeforhandling.
 2. For øvrig nektes anken fremmet.»
- (7) Etter begjæring fra A om omgjøring av ankenektelsen for post I og post II avsa lagmannsretten en supplerende beslutning 17. september 2021 der omgjøringsbegjæringen ikke ble tatt til følge.
- (8) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder saksbehandlingen. Det anføres at den sentrale bevisvurderingen er en troverdighetsvurdering av de fornærmedes og tiltaltes forklaringer, og sakens karakter gjør det derfor uforsvarlig med skriftlig behandling. Det vises til at dette nylig er understreket av Høyesterett i HR-2021-2058-A. Forholdene ligger i tillegg mer enn ti år tilbake i tid, hvilket gjør det ytterligere betenkelig å behandle saken uten muntlig bevisførsel.
- (9) *Påtalemyndigheten* har anført at det var forsvarlig av lagmannsretten å behandle saken skriftlig. Lagmannsretten har hatt tilgang til sentrale avhørsrapporter, og har foretatt en reell overprøving av tingrettens dom på det grunnlaget. Tiltaltes anførsler er prøvd fullt ut, og lagmannsretten har vært særlig oppmerksom på særegenheter ved bevisbildet. Avgjørelsen er tilstrekkelig begrunnet.
- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at utvalgets kompetanse er begrenset til prøving av lagmannsrettens saksbehandling, jf. straffeprosessloven § 321 femte ledd. Dette omfatter også om det ut fra retts- og bevissspørsmålene i saken var forsvarlig å nekte anken fremmet etter en skriftlig og forenklet behandling, jf. HR-2020-1269-U avsnitt 16 og kjennelse avsagt av Høyesterett i avdeling 21. oktober 2021, HR-2021-2058-A.
- (11) Den sistnevnte avgjørelsen inneholder en generell redegjørelse for regelen om ankenektelse i straffeprosessloven § 321 andre ledd, herunder utvidelsen av virkeområdet for bestemmelsen fra 1. januar 2020. Ved denne utvidelsen fikk lagmannsretten adgang til å nekte tiltaltes anke fremmet også i saker med en strafferamme etter loven på mer enn seks år.
- (12) I avgjørelsens avsnitt 28 fremhever Høyesterett, på grunnlag av tidligere praksis og forarbeidene til lovendringen fra 2020, vilkåret om at en anke bare kan nektes fremmet dersom det *ut fra retts- og bevissspørsmålene i saken er forsvarlig å gjøre dette på grunnlag av en skriftlig og forenklet behandling*. I avsnitt 33 utdypes dette slik for saker der tiltalte har anket over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet:

«Det konkrete bevisbildet i saken er altså sentralt. Dersom forklaringen fra fornærmede utgjør det sentrale grunnlaget for domfellelsen i tingretten, vil det i mange tilfeller ikke

være forsvarlig å avgjøre ankesaken uten en muntlig ankeforhandling i lagmannsretten. Generelt gjelder at dersom tiltalte benekter å ha begått den handlingen som beskrives i tiltalen, kan hans eller hennes forklaring bare settes til side som mindre troverdig enn forklaringene fra fornærmede og andre vitner dersom lagmannsretten, på grunnlag av skriftlig og forenklet behandling, har grunnlag for å konstatere at det samlet foreligger bevis og omstendigheter som gjør at det kan utelukkes at den tiltalte forklarer seg riktig. Dette gjelder typisk der det foreligger fellende tekniske bevis, men er ikke begrenset til slike tilfeller.»

- (13) Denne saken gjelder seksuelle overgrep som skal være begått mange år før de ble anmeldt og etterforskningen startet. Det var barneverntjenesten som foretok anmeldelsen etter at de hadde blitt kontaktet av As søster.
- (14) Om bevisvurderingen knyttet til tiltalen post I, uttaler tingretten:
- «Retten har ved bevisvurderingen lagt til grunn fornærmedes forklaring om hendelsene, som etter rettens syn underbygges av forklaringen til hennes kjæreste, hennes tante D samt opplysninger hun har gitt til DPS, der hun hadde fire konsultasjoner i 2019 etter å ha blitt henvist av sin fastlege som følge av opplysninger om overgrep fra tiltalte mot henne og kommende rettsak.»
- (15) Domfellelsen bygger i stor grad på fornærmedes egen forklaring for retten og på forklaringer fra andre som fornærmede har betrodd seg til i de senere årene – lang tid etter at handlingene skal ha funnet sted. På dette grunnlag har tingretten funnet fornærmedes forklaring troverdig og bygd på den som grunnlag for sin konklusjon.
- (16) Tingrettens vurdering når det gjelder post II, er langt på vei tilsvarende.
- (17) Det er ikke tvilsomt at det er adgang til å domfelle på et slikt grunnlag. Ankeutvalget viser til Rt-2011-641 avsnitt 28, der det heter:
- «I vår sak foreligger det motstridende forklaringer fra fornærmede og domfelte om hvorvidt overgrepene har funnet sted. [...] I saker som gjelder seksuelle overgrep, er det ikke uvanlig at tiltalte og fornærmede har motstridende forklaringer om hva som har skjedd. Det er heller ikke uvanlig at det ikke foreligger andre bevis i saken. Domstolen må i slike tilfeller som utgangspunkt ha anledning til å domfelle ut fra en troverdighetsvurdering.»
- (18) Dette avsnittet er også sitert i lagmannsrettens beslutning i den foreliggende saken. Det Høyesterett uttaler, gjelder imidlertid grunnlaget for domfellelse etter en fullstendig muntlig behandling i tingretten eller lagmannsretten. Når lagmannsretten skal avgjøre om en anke kan nektes fremmet etter straffeprosessloven § 321 andre ledd, må den som påpekt ta stilling til om det er forsvarlig å avgjøre saken uten en muntlig ankeforhandling.
- (19) I denne saken har lagmannsretten i sin opprinnelige beslutning og ved vurderingen av omgjøring foretatt en omfattende vurdering av innholdet i de forklaringene de fornærmede har gitt i forbindelse med straffesaken og til andre. I beslutningene er det vist til gjengivelsene av forklaringer i tingrettens dom og til innholdet i politiforklaringer som lagmannsretten har gjennomgått.
- (20) Selv om lagmannsrettens gjennomgang er grundig, er den foretatt etter en skriftlig og forenklet behandling. Ved bruken av politiforklaringer foreligger dessuten den usikkerheten at

lagmannsretten ikke kan være sikker på om innholdet er i samsvar med det som ble forklart ved tingrettens behandling.

- (21) Etter ankeutvalgets syn var bevisbildet i denne saken slik at det ikke var forsvarlig av lagmannsretten å nekte anken fremmet. Utvalgets syn er at en reell overprøving vanskelig kan skje på annen måte enn ved muntlig ankeforhandling der retten får høre forklaringene fra tiltalte, fornærmede og øvrige vitner, jf. også HR-2021-2058-A avsnitt 65.
- (22) Lagmannsrettens beslutning om ankenektelse må etter dette oppheves.
- (23) Avgjørelsen er enstemmig.

S L U T N I N G

Lagmannsrettens beslutning, slutningen punkt 2, oppheves.

Arne Ringnes
(sign.)

Bergljot Webster
(sign.)

Espen Bergh
(sign.)